

Ευστοχίες και λάθη στην οικονομική πολιτική

Σπάνια σχηματισμός - ή μάλλον ανασχηματισμός - κυβέρνησης χρειάστηκε τόσο παρατεταμένη «διάσκεψη» και προπαρασκευή. Και εξίσου σπάνια έγινε δεκτός με τόσο ανάμικτα συναισθήματα. Η αγωνία δεν εκδηλώνεται μόνο από την αντιπολίτευση (που άλλωστε ρόλος της είναι ν' ανησυχεί και να αμφισβητεί) αλλά και από τον κόσμο που ψήφισε και εξακολουθεί να στηρίζει την Αλλαγή. Και ο λόγος είναι απλός: Τα πράγματα - μιλάμε για τον οικονομικό τομέα - δεν πάνε πολύ καλά. Αυτοί λοιπόν που «επένδυσαν» πολιτικά και ρισκάρισαν οικονομικά με την Αλλαγή είναι φυσικό να διερωτώνται: Θα πετύχουμε;

Ο πρωθυπουργός (το αποκλειστικά μονοσήμαντο «σημείο αναφοράς» όλων των εξελίξεων και προοπτικών) δεν υπήρξε και πολύ ενθαρρυντικός την περασμένη βδομάδα. Κατά το σύνθημα, στις δύο φορές που μίλησε, μιά στην ΚΕ του κόμματός του και μιά στο Υπουργικό Συμβούλιο, χρησιμοποίησε δύο διαφορετικές γλώσσες. Κι' απ' αυτές, όπως και από τις μεταβολές προσώπων που έκαμε στην κυβέρνηση, καλούμαστε να ιχνηλατήσουμε της οικονομίας το μέλλον.

Στην ΚΕ του ΠΑΣΟΚ είπε μερικά πολύ σωστά πράγματα ο πρωθυπουργός. Οτι δηλαδή:

- Η κατανάλωση πρέπει να συγκρατηθεί και οι επενδύσεις (σαν ποσοστό του εθνικού εισοδήματος) να αυξηθούν. «Δεν μπορούμε να καταναλώνουμε περισσότερο από όσα παράγουμε» είπε εύστοχα.
- Ο νευραλγικός χώρος της παραγωγής πρέπει να εκσυγχρονισθεί και να εξυγιανθεί.
- Η αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας είναι ευθύνη όλων. «Δεν μπορούμε ν' απαιτούμε αύξηση των ατομικών εισοδημάτων, όταν δεν αυξάνεται ταυτόχρονα το εθνικό εισόδημα» τόνισε.
- Χρειάζεται σωστή χρήση των πόρων με αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων στη βιομηχανία και τη γεωργία και τη μείωση των καταναλωτικών δαπανών.

Είπε όμως και μερικά δυσνόητα, περίεργα ή αντιφατικά. Και επειδή στα οικονομικά δεν υπάρχουν «ταμπού», ούτε θέματα ή πρόσωπα εκτός συζητήσεως, θα προσπαθήσουμε να παρακολουθήσουμε την πρωθυπουργική σκέψη χωρίς καμιά θετική ή αρνητική προκατάληψη.

Το δίλημμα

«Στο δίλημμα, λιτότητα ή επεκτατική πολιτική, εμείς απαντούμε: σταθεροποίηση και ανάκαμψη με διαρθρωτικές αλλαγές ταυτόχρονα» είπε ο πρωθυπουργός. Και πρόσθεσε κάτι για «συνδυασμό του επιθυμητού ύψους των επενδύσεων με τις προτεραιότητες στον κοινωνικό εξοπλισμό και την υποδομή», κάτι για «επιλογή μακροοικονομικών στόχων με ταυτόχρονες μικροοικονομικές παρεμβάσεις και εναρμόνιση τομεακών και κλαδικών πολιτικών», κάτι για «έμφαση στην περιφερειακή διάσταση και στους νέους αναπτυξιακούς φορείς». Και ακόμα έδωσε διαβεβαίωση για την «υλοποίηση νέων αναπτυξιακών θεσμών και πενταετούς».

Όμως στη σολομώντεια λύση της «σταθερότητας και ανάκαμψης» δε διαφωνεί κανείς. Όλοι την εύχονται και όλοι την επικροτούν. Το θέμα είναι «ότι υπάρχουν πολλοί που αμφιβάλλουν αν θα την επι-

Του Γ. Α. ΚΑΤΣΩΝΗ

τύχει η νέα κυβέρνηση. Και τούτο γιατί τα ίδια ακριβώς έλεγε και η προηγούμενη κυβέρνηση, με τον ίδιο πρωθυπουργό και την ίδια πολιτική.

Όταν λοιπόν μετά τέσσερα χρόνια παραμένει ο ίδιος στόχος, σημαίνει ότι η πολιτική που εφαρμόστηκε σ' όλη αυτή την περίοδο δεν τον πέτυχε. Και κατά τούτο αναίρεται και η προ ημερών διαβεβαίωση του κ. Αρσένη ότι «η οικονομία παρουσίασε ανάκαμψη το '84, που θα συνεχισθεί και στο τρέχον έτος».

Η σειρά των πραγμάτων

Ας ξεφύγουμε λοιπόν από τις βολικές γενικότητες. Η σειρά των πραγμάτων είναι απλή.

Στρατηγικός στόχος και αυτής της κυβέρνησης - όπως και όλων των προηγούμενων - είναι η **κοινωνική ευημερία**, την οποία οι αστικές κυβερνήσεις επιδιώκουν με την **οικονομική ανάπτυξη** (ένα μέρος του αποτελέσματος της οποίας το κατευθύνουν και με κοινωνικά κριτήρια, ενώ μερικές σοσιαλιστικές προτάσσουν τον **σοσιαλιστικό μετασχηματισμό και τις κοινωνικές παροχές** (και γι' αυτό αποτυγχάνουν όταν ο λαός δεν ικανοποιείται μόνο με φραστικά οράματα και τις εγκαταλείπει).

Η **σταθεροποίηση είναι η αναγκαία προδικασία** για τη φάση της ανάπτυξης που θα πρέπει να επακολουθήσει. Αν λοιπόν, μετά τέσσερα χρόνια, εξακολουθούμε να μιλάμε για σταθεροποίηση (έστω και σε φραστικό συνδυασμό με την ανάπτυξη) τότε «κάτι δεν πάει καλά στο βασίλειο της Δανιμαρκίας».

Όσον αφορά το δίλημμα «λιτότητα ή επεκτατική πολιτική» πρέπει να πούμε ότι είναι ψευδοδίλημμα των ανεπαρκών. Ο πληθωρισμός (γιατί η εξουδετέρωση του κυρίως φέρνει τη σταθερότητα και μετά την ανάπτυξη) δεν καταπολεμάται παρά με δύο τρόπους: Εναν στατικό (και οδυνηρό), τη μείωση δηλαδή των πραγματικών εισοδημάτων για μιά περίοδο, και ένα δυναμικό (και δύσκολο) την αύξηση της παραγωγής και της προσφοράς, που προϋποθέτει δημιουργική κινητοποίηση των παραγωγικών φορέων αδιακρίτως, συνεχείς επενδύσεις εκσυγχρονισμού, ανταγωνιστικότητα κλπ. Συνδυασμός και των δύο τρόπων είναι επίσης δυνατός και αποτελεσματικός, αλλά προϋποθέτει έμπειρη και αποφασιστική κυβέρνηση.

Μετά τη σταθεροποίηση λοιπόν, θα έρθει η **ανάπτυξη**, που εκφράζεται κυρίως με την ετήσια αύξηση του εθνικού προϊόντος. Και τότε αν η κυβέρνηση μπορεί να κατευθύνει ένα μεγάλο μέρος ή και το σύνολο της ανάπτυξης σε κοινωνικές παροχές

(αναδιανομής κλπ.) χωρίς ν' ανακόπτει την ανάπτυξη (που τόσο επιδιώκει), τότε λέμε ότι αυτή η σοσιαλιστική κυβέρνηση είναι πετυχημένη. Αυτή είναι η σειρά των πραγμάτων.

Ουτοπία

Στις πρωθυπουργικές ομιλίες όμως τα πράγματα δεν είχαν αυτή τη σειρά. Η ΚΕ του ΠΑΣΟΚ άκουσε για «σταθεροποίηση και ανάπτυξη με διαρθρωτικές αλλαγές ταυτόχρονα», κάτι που φαίνεται - για τις ελληνικές συνθήκες - ουτοπία. Όπως επίσης και για **προτεραιότητα του «κοινωνικού εξοπλισμού»** στις επενδύσεις, που είναι κόντρα στην ανάγκη άμεσης ανάκαμψης της παραγωγής.

Στο Υπουργικό Συμβούλιο ακούστηκε ακόμα πως «όταν ολόκληρη η Ευρώπη προχωρεί με ρυθμούς χελώνας, είναι σαφές ότι ο δικός μας ρυθμός δε μπορεί να είναι πολύ ψηλότερος, γιατί αυτό θα σήμαινε ραγδαία επιδείνωση του ισοζυγίου πληρωμών». Πρόκειται για μιά άτυχη φράση με τρεις αστοχίες, αφού:

Πρώτον, η Ευρώπη προχωρεί μεν αργά, αλλά έχει πετύχει ήδη τη σταθερότητα, που εμείς δεν έχουμε. Και ο δρόμος για την ανάπτυξη της είναι πιο ορατός.

Δεύτερον, ο δικός μας ρυθμός ανάπτυξης μπορεί και πρέπει να είναι ψηλότερος της Ευρώπης. Αυτό έχει επιτευχθεί αρκετές χρονιές στο παρελθόν, η δε παραδοχή του αντίθετου θα σήμαινε μόνιμη υπανάπτυξη και διεύρυνση του χάσματος για την Ελλάδα. Και,

τρίτον, επιδείνωση του ισοζυγίου των πληρωμών σημειώνεται και τώρα που ο ρυθμός ανάπτυξης είναι ασήμαντος, ενώ θα μπορούσε να αποφευχθεί αν η έμφαση δινόταν άμεσα και χωρίς «κοινωνικούς ταυτοχρονισμούς» στην αύξηση της παραγωγής (και της παραγωγικότητας), που θ' απορροφούσε την πρόσθετη ζήτηση.

Ο Μινώταυρος

Όσον αφορά τις μεταβολές προσώπων που έγιναν στην κυβέρνηση δύσκολα μπορεί να πει κανείς τι σημαίνουν. Ο κ. Λάζαρης ήταν θιασώτης της μετριοπάθειας και των συναινετικών διαδικασιών, στις οποίες τελευταία είχε πρωτοστατήσει δια του ΕΣΑΠ και ο κ. Αρσένης, ο οποίος πάντως ήταν και η ισχυρά πυγμή της οικονομικής πολιτικής. Να σημειωθεί η απομάκρυνσή τους σκληρήνωση; Τότε τι νόημα έχει το πρωθυπουργικό «κάλεσμα» για επενδύσεις στον ιδιωτικό τομέα;

Και ο κ. Σμηΐτης, σόφρων και επιτυχών στην ΕΟΚ, τι θα κάνει; Ανοίγμα προς την ιδιωτική πραγματικότητα ή ανάλωση στη σοσιαλιστική συνέπεια; Εκτός εάν ο οικονομικός Μινώταυρος, που μέχρι στιγμής έχει εξοβελίσει τέσσερα επιφανή στελέχη (Δρεττάκη, Κουλουριάνο, Λάζαρη, Αρσένη), περιμένει το πέμπτο θύμα του. Προς χάρη - ίσως - κάποιου κυοφορούμενου αστέρος...

★ Στη στήλη αυτή δημοσιεύονται άρθρα ελεύθερου διαλόγου